

Can Serra

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Pla de Sant Vicenç
Emplaçament	Al nord del terme municipal, al costat esquerre del Llobregat
Alçada:	160

Coordenades:

Latitud:	41.65074
Longitud:	1.85974
UTM Est (X):	405051
UTM Nord (Y):	4611627

Classificació

Número de fitxa	08053-337
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX-XX
Any	1871

Estat de conservació	Regular
-----------------------------	---------

Notes de conservació: Les colònies tèxtils han estat conjunts arquitectònics dinàmics que han anat evolucionant al llarg de la seva història. Presenten nombrosos edificis que mostren l'època i com vivia la gent. Les darreres dècades del segle XX van anar veient el tancament progressiu de les fàbriques a causa de la crisi en aquest sector. En alguns indrets els treballadors han pogut adquirir els pisos i la colònia ha continuat essent una entitat de població ja totalment desvinculada de la indústria que la va originar. En el cas de la colònia de can Serra o Serramalera, lamentablement es va abandonar, i ha entrat en un procés de deteriorament. Un bon ús d'aquest espai seria la reconversió en centre d'interpretació per tal de donar a conèixer la història i els valors del que van ser aquests indrets en un passat no massa llunyà.

Protecció	Inexistent
------------------	------------

Accés	Difícil
--------------	---------

Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	000606200DG01B0001DR
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa:	ds., 11/02/2017 - 01:00

Descripció

La fàbrica tèxtil de can Serra o Serramalera està situada al nord del terme municipal de Castellbell i el Vilar, en el pla de Sant Vicenç. El conjunt fabril està edificat a la llera esquerra del riu Llobregat, al nord del pont que connecta la carretera C-55 amb l'autopista C-16. El conjunt arquitectònic està format per l'espai productiu (la fàbrica, les infraestructures hidràuliques com la resclosa, la turbina, el canal, a més dels tallers, magatzems i oficines), un espai de residència i serveis, que seria bàsicament la colònia obrera, amb els habitatges per als treballadors i les seves famílies, els dels encarregats, a més dels equipaments per a serveis i un cafè, o forn, horts, corrals, camps de conreu i escola) i finalment l'espai de domini amb els edificis més simbòlics, com la torre de l'amo amb el mur clos i una capella.

En aquesta colònia, tots aquests espais es troben determinats per l'orografia del terreny. La resclosa, el canal i la fàbrica, se situen en el nivell més baix, arran de riu. L'edifici fabril està construït damunt de la roca, aprofitant el desnivell del marge. La nau industrial consta de quatre nivells. La coberta és a dues aigües, de teula àrab, amb el carener paral·lel a la façana principal. Les obertures estan perfectament alineades i simètriques. Es tracta de grans finestrals que proporcionen el màxim de llum a l'interior. L'entrada es fa per la façana de llevant que es troba en el segon nivell, a causa del fort desnivell del terreny. Integrada a la nau, hi trobem l'espai destinat a capella. A la façana hi destaca el portal d'entrada, més ample que la resta de portes. En el ràfec hi sobresurtia un campanar de cadireta, amb una única campana.

La torre de l'amo és de planta quadrada, de planta baixa i dos pisos, amb la coberta a quatre vessants i una torreta amb teulada piramidal al capdamunt. La composició de les façanes es forma a partir de tres eixos de verticalitat, on s'instal·len finestrals i balconades, tres a cada nivell. El balcó o balconada en l'eix central. La xemeneia és de maons i de secció quadrangular. Està una mica inclinada. També es conserva la sala de calderes, que es troba entre la fàbrica i la torre de l'amo.

El primer bloc de pisos de la colònia era a tocar de la fàbrica. Es va enderrocar posteriorment i cap allà els anys seixanta del segle passat, se'n va construir un de nou per als treballadors majoritàriament immigrants. El cos central té planta baixa amb quatre pisos i als laterals, de manera totalment simètrica hi ha una planta baixa amb dos pisos, per donar uniformitat al conjunt. La teulada és a doble vessant, en teula àrab. Està construït de manera senzilla, amb maó a la planta baixa, pedra a les quatre cantoneres, i uns ulls de bou fets de maó pla per donar llum a les escales.

A tocar d'aquest edifici, també s'hi varen construir unes escoles per als fills dels treballadors. És petit, d'una sola nau amb la coberta a un sol vessant, construït amb maó pla i formigó.

Observacions:

La llei de 1868 volia afavorir la creació de nous assentaments de població en zones deshabitades. Les tres colònies del municipi de Castellbell i el Vilar, can Serra, el Burés i el Borràs, van aconseguir l'Estatut de Colònia Agrícola i Industrial.

La tercera foto ha estat cedida per un particular i és de l'any 1933.

Història

La fàbrica es construeix en terres del mas Padró, l'antic mas Franquesa del terme de Castellbell i el Vilar. Quan al segle XIX, Isidre Padró, mor, deixa en testament totes les seves pertinences a la seva filla, Maria Padró i Divins, la qual es casà, a l'edat de disset anys, amb Marià Calsina i Ribalta. Els nous propietaris del mas Padró van sol·licitar vers l'any 1870 "la concessió d'un salt d'aigua del riu Llobregat per tal de construir-hi una fàbrica de filats i teixits". Mentre esperaven l'autorització, es pactà la venda de dita concessió a Joan Serramalera i Constantí, així com les terres necessàries per a la construcció de la fàbrica. El 20 de maig de 1871 signaren l'escriptura de venda de dues quarteres de sembradura: "en la casa de camp anomenada Padró del terme del Vilar, Partit Judicial de Manresa, a vint de maig de mil vuit-cents setanta-u, sàpigues que Marià Calsina i Ribalta, de edat trenta-quatre anys, y Maria Padró y Divins, de edat vint y set anys, cònjuges, propietaris... venen perpètuament a Joan Serramalera i Constantí, fabricant, casat i veí de la ciutat de Manresa, d'edat cinquanta-dos anys, una terra part rocam i part vinya de cabuda dues quarteres de sembradura de blat". El preu fou de 2.500 duros i els venedors li van donar pedra i sorra, així com la facultat per construir una carretera "de vint i dos pams d'ample". Els amos del mas Padró tenien dret a quedar-se amb els fems i la brossa que produís la nova indústria.

La finca on s'aixecà la fàbrica era de dues quarteres de sembrat de blat, de la propietat del mas Padró i situada al lloc anomenat la Font del Riu. La maquinària tèxtil fou adquirida a la societat John Summer i Companyia, de Manchester, per 42.813 duros, que Serramalera no va poder fer efectiva per manca de liquiditat, amb la qual cosa es veurà obligat a hipotecar la fàbrica a la recerca d'uns socis inversors: els germans Oller. Comença doncs a funcionar pels volts de l'any 1875 amb el nom d'Oller Hnos. y Serramalera.. A més dels batans, cardes i metxeres, Joan Serramalera adquirí 174 telers mecànics per teixir roba.

Juntament amb la fàbrica es construirà la torre de l'Amo, una resclosa amb el canal de desviament per fer moure la turbina, i un conjunt d'habitatges, del que només en queda el perímetre, ja que es va enderrocar pel seu mal estat de conservació. A la torre de l'amo s'hi accedia pel vessant de migdia ja que tota ella estava envoltada per un mur perimetral de pedra amb una portalada gairebé al davant mateix de la torre.

Als anys seixanta del segle XX una mica més lluny, es va construir un segon grup d'habitatges per a treballadors, amb una escola al costat, que encara es conserven, malgrat les destrosses que s'hi ha fet. L'any 1883 obtenen l'estatus de Colònia Agrícola i Industrial, exactament igual que les colònies del Borràs i el Burés.

L'any 1908 tenia 5.500 fusos de filar cotó i l'any 1912 era en mans del mateix propietari.

L'any 1917 constava com a propietari el senyor Jaume Sitjes i Riera. Sembla que entre els anys 1928 i 1934 (aquest darrer any, a causa d'un incendi) la fàbrica restà sense activitat i l'any 1936 hi havia instal·lada la indústria Filatures Avià SA. Aquell any 1936, adossada a la fàbrica hi havia la casa del director i, al darrera el bloc d'habitatges dels obrers, on hi vivien vint-i-tres famílies. La fàbrica va tancar definitivament l'any 1992.

El darrer propietari de can Serra és el senyor Josep Maria Busquets, sense que aquesta tingui activitat tèxtil.

Bibliografia

SERRA, Rosa; CASALS, Lluís (2000). Colònies Tèxtils de Catalunya. Ed. Angle Editorial i Caixa Manresa, Barcelona.

<http://industriatextilsvc.blogspot.com.es/2013/11/can-serra.html>

